

301. Van Dale, de letter G (4)

1. Het was een gigahit, dat giga feest [Denk om de uitspraak]. Bij de gigabecquerel en de gigaohm gaat het om een miljard van die eenheden. Gigantomachie is een strijd van de reuzen tegen de goden. De gigantoraptor (Jaarboek 2008) is een grote, gevleugelde theropode. Een gigue is een oude oorspronkelijk Engelse dans in trippelmaat. Het bier is gijl genoeg om getond te worden. Die vent is zo geil als boter. Het takelen met de gijn ging gepaard met veel gein. Een hollebolle gijs is een veelvraat, Gijs-oom is een naam van Hollanders voor Portugezen.

2. Het gildeteken was hun blazoen. Het Gilgamesjepos stamt uit Mesopotamië. Het gilles-de-la-tourettesyndroom (tourettesyndroom) herken je aan een tic convulsif, vaak gepaard gaande met echolalie en coprolalie. De gimar laat meer zien dan de nikab. De fez van Tommy Cooper is een gimmick. Gin-fizz is een cocktail; gin-tonic tonic met een scheutje gin. Gingerale (gingerbeer) is gemberbier. Gingivitis is tandvleesontsteking. Ik heb hem streng gegispt omdat hij het gipsen beeld liet vallen. Een girih (Jaarboek 2008) is een geometrisch tegelpatroon in de islamitische bouwkunst, veelal bestaande uit vijf- en tienhoeken. De girl next door is gewoon.

3. Een giromaat was een geldautomaat van de Postbank. Zymose (fermentatie) is gisting. Er klonk gitaanse muziek van gitano's en gitana's. Een gitaarlick is een loopje en een gitaarriff een terugkerende reeks gitaarakkoorden. De gizmo is een klavierdoosje dat op de gitaar gebouwd is. Een giveaway is een weggevertje. Ze had gitzwart haar en droeg een gitten armband. Blik kun je gladslaan (platslaan). Het glagolitische schrift is het oudste Kerkoslavische schrift. Glanslei is fylliet. Antraciet is glanskool. Glanslinnen is trielje. Glanstaf is lustre, glanszijde lustrine. Glare wordt in vliegtuigrompen gebruikt. Hij glarieoogde. Een gilet is een vest.

4. Historisch en echt waar: Pantani vond de Giroafrekening op zijn deurmat. Het crue hoge woord kwam er eindelijk uit. Een rijkreeft leeft in de Rijn. De gebrandschilderde ramen met glas in lood waren mooi. Maar ook elders vind je feeëriek glas-in-loodramen. Glas-betontegels horen in een raamwerk van beton. Glas smelten doe je in een glassmelterij. Het hyaliet is een variëteit van het opaal. Glasvezelversterkt (Jaarboek 2010) polyester is niet stuk te krijgen. Glauberzout is mirabiliet. De glazen mens woont niet alleen in een glazen huisje (vergelijk: in een glazenkast wonen) in de Glazen Stad (het Westland).

5. Glazenmaken is het werk van een glazenmaker. Glazuur is verglaassel. Door die diamant lopen glessen. Vergeet de epo-injectie niet. De maffia keek toe. Een hydroplaan is een glijboot. Een synoniem van glimmer is mica. Een glioom kan in het oog zitten en lopen. De glissade is een zekere danspas (de pas glissé). Glitch (Jaarboek 2007) is muziek gemaakt met behulp van kapotte instrumenten. Met glitterbloes en glitterjurk deden de glittergirls met veel glitter en glamour mee aan de glitterrock. Dankzij de global village komen er steeds meer global players. Waarom zou je glockenspiel schrijven als je klokkenspel bedoelt? Een gloriëtte is een tuinhuisje. We deden het te zijner gloriosae memoriae (roemrijker nagedachtenis). Glossofobie (Jaarboek 2008) is speechangst. Een gloxinia heeft gekleurde bloemen. Glückauf is een mijnwerkersgroet, glühwein een warme rode kruidenwijn. Glutamaat is umami (ve-tsin).

6. Coeliakiepatiënten krijgen een glutenvrij dieet. Glycolzuur is hydroxyazijnzuur. De gnathologie is het deel van de tandheelkunde betreffende het geheel van de kauworganen en de stoornissen daarvan. GMD is de genormeerde valuta-aanduiding voor dalasi (Gambia), GNF die voor de Guineese frank. Gnocchi zijn (is) een tussengerecht. De gnoe is een antilopesoort. Bij het glasblazen wordt glas geblazen. Ze schonk me een glossy tijdschrift. Een GmbH is een Gesellschaft mit beschränkter Haftung. De GMT is de Greenwich Mean Time. De gnawa is een Noord-Afrikaanse muziekstijl. Glycerol is 1,2,3-propaantriol, een driewaardige alcohol.

7. Een takin is een gnoegeit. Een gnome is een zedenspreuk, een gnoom een aardgeest en een gnomon een zonnewijzer. De spreuk 'gnothi seauton' betekent 'ken uzelf'. Een no-go is het antoniem van een go. Goamuziek is enigszins psychedelische popmuziek. Een go-between, het woord zegt het al, is een bemiddelaar. De god dezer eeuw is de Boze, de beheersers van de tegenwoordige wereld. Na een leven als God in Frankrijk stierf hij uiteindelijk in de strijd voor God en vaderland. Soms is het 'God zij dank', een andere keer godgeklaagd. Hij is God mag weten waarnaartoe (VD). Ook de uitdrukkingen 'God betere het' en 'godbetert' zijn populair.

8. Een predikant V.D.M. (Verbi Divini minister) is bedienaar van Gods Woord, het goddelijke Woord. De Bijbel bevat veel godswoorden, woorden van God. Een godemiché is een kunstpenis. Godenspijs is ambrozijn. De godfather (we kennen ook de godmother) is een peetvader. Godsammekrakepitte, is die god-is-doodtheologie nog steeds niet kassie-zes? Het God save the Queen kan mij niet vaak genoeg gezongen worden. Er is geen Godsboed (Godsgezant, Godsman) gekomen, die ons het godsbewijs gebracht heeft. Welk land is God's own country? Bedoel je de oude of de nieuwe godsstad? Hoe is dat godsterwereld mogelijk?

9. Het geschiedde van Godswege, niet van rechts-, rijks- of gemeentewege. Een godswoord is een woord van God, een goddelijke uitspraak, een Bijbeltekst. Hij had in lang niet zó gegodverd (werkwoord: godveren). Een godzilla is een afschrikwekkend groot monster. Een godvrezende was niet besneden. De baron was in goeden doen. Hij was trouwens ook van goede familie, van goeden huize. Hij deed zich te goed aan de lafenis. Wie goeddoet, goed ontmoet. Je kunt iemand goedendagzeggen en een ander later goedenachtkussen. Hoe lang kun je dit voedsel ongekoeld goedhouden? Is Cyprus een goedkoopte-eiland? Dat patertje goedleven kocht zijn rookgerief in een goedlopend sigarenwinkeltje.

10. Konden ze het nog goedmaken of goedpraten? Of was het alleen een goedmakertje voor hen die al goed opgeleid (Jaarboek 2007) zijn? De Zeeuwen zijn goedrond. Een goedzak is een lobbies, Lamme Goedzak was een vriend van Tjil Uilenspiegel. De goël is het leviraatshuwelijk. De goelag was een strafkamp in de vroegere Sovjet-Unie, met name voor politieke gevangenen ten tijde van het stalinisme. De letterlijke betekenis bespaar ik u: zie Van Dale. Goenagoena zijn tovermiddelen. De lsd-goeroe had zijn stuff in een goenizak (jutezak). Goëtie is zwarte magie, een goezla een eensnarige viool. Een goggles is een skibril, een go-getter een doorzetter. Het gogme is spelinzicht, met name bij voetbal.

11. Golauyoek is een Chinees gerecht. Een golddigger (gultpenduikster) is niet letterlijk op zoek naar goud (zoals bij een goldrush). Het golden ten is een kansspel. De zieke werd goedgelegd. Een golfbroek is een plusfour. Het golf-deeltjederalisme is moeilijk uit te leggen. Het Golfloorlogsyndroom kun je in (een van) de golfstaten hebben opgelopen. De Golfstroom gaat van Mexico naar Europa. De goliathlori is behoorlijk groot. Caoutchouc wordt ook gomelastiek genoemd. Gomma is tapioca (Suriname). Een gonade is een geslachtsklier. Gonagra is kniejicht, de gonbanzo is een kekererwt. De barcarolle is een gondellied. Gonfalonnières zijn burgemeesters. Gonokokken veroorzaken gonorrhoe. Een googolplex is een 1 met een googol nullen. Good old James hoort er gewoon bij. 'Good practice' hoor je in laboratoria.

12. Zijn hele vermogen heeft hij ertegenaan gegooid. Een gooi-en-smijtfilm is een slapstick. Die koffie lijkt wel gootwater. Het gordeldier is de tandeloze armadillo. Een gordellijst is een kordonlijst. Gordelroos heet ook sint-antoniussuur. Hij heeft de gordiaanse knoop doorgemaakt. Het bamboe gordijn (hier los!) haalt het niet bij het IJzeren Gordijn. Gore-tex is een lichte, waterdichte, ademende kunststof. Ze werden door een gorgonische (ijzingwekkende) schrik bevangen.

Rein Leentfaar